

Mobilni stručni tim je projekt Udruge kojim se osposobljavaju djelatnici škola za rad s djecom s posebnim potrebama te im se tako pruža podrška u procesu uključivanja.

Ljiljana Igrić

Stručnjaci svih profila dostupni svakoj školi

Mobilna služba podrške kao ključni dio provedbe Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda (HNOS-a)

Slijedom međunarodnih dokumenata (Standardna pravila o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom*, Konvencija o pravima djeteta*) i dokumenata koje je donijela Hrvatska o pravima djece i osoba s posebnim potrebama (Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2002. do 2006.*, Prioritetne aktivnosti za dobrobit djece od 2003.do 2005.*) godine 2005. započela je izrada Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda. U cilju donošenja ovog važnog dokumenta za hrvatsko školstvo u školskoj 2005./2006.godini se provodi pilot projekt u 49 osnovnih škola Hrvatske, kojim se žele provjeriti predloženi standardi .

U prijedlogu HNOS-a* razlikuju se slijedeće skupine djece s posebnim obrazovnim potrebama:

1. djeca s oštećenjem vida
2. djeca s oštećenjem sluha
3. djeca s poremećajima glasovno-jezično-govorne komunikacije
4. djeca s motoričkim poremećajima i kroničnim bolestima
5. djeca sa sniženim intelektualnim sposobnostima

6. djeca s poremećajima pažnje/hiperaktivnosti
7. djeca sa specifičnim teškoćama učenja
8. djeca s poremećajima u ponašanju i emocionalnim poremećajima
9. djeca s poremećajima iz autističnog spektra.

Novost je što se kao posebne skupine ističu djeca s poremećajima pažnje/hiperaktivnosti i djeca sa specifičnim teškoćama učenja, koja čine više od 50% sve djece s posebnim obrazovnim potrebama.

Oko 40 000 djece osnovnoškolske dobi, odnosno 10% od ukupne populacije polaznika osnovne škole ne može se uspješno uključiti u školovanje bez specifične podrške u obitelji i školi. Kako je još uvijek prisutan veliki nedostatak stručnjaka za dijagnostiku i tretman posebnih potreba, što naročito dolazi do izražaja u školama (3000 učenika na jednog psihologa i preko 2000 učenika na jednog defektologa), djeca s posebnim potrebama i njihove obitelji prepuštene su suočavanju s nizom problema, od nerazumijevanja potreba vlastitog djeteta do nepoznavanja prava na razvoj i obrazovanje pod istim uvjetima kao što imaju ostala djeca te konačno i neprihvatanja od strane šire obitelji i sredine. Neadekvatno zadovoljavanje spomenutih potreba za edukacijom, informiranjem i podrškom još je prisutnije u malim sredinama. Stoga posljedice znaju biti smještaj djece u posebne škole u većim centrima, što pretpostavlja napuštanje obitelji i vlastite sredine u uvjerenju da je to jedino rješenje. Druga alternativa je napuštanje škole zbog neuspjeha i pojava različitih neprihvatljivih oblika ponašanja u nemogućnosti ostvarenja vlastite osobnosti mlade ličnosti.

Iskustva u svijetu i kod nas pokazuju da je posebno nepovoljan položaj djece sa poremećajem pažnje/hiperaktivnosti i djece s teškoćama učenja.

Često se kasno otkriju posebne obrazovne potrebe učenika (npr. u trećem ili četvrtom razredu) pa je dijete do tada tretirano kao lijeno, neodgovorno, zločesto i u školi i u obitelji. U slučajevima kad su teškoće djeteta poznate, ne znaju niti roditelji niti učitelji kako s djetetom postupati, zbog čega je ono u školi i dalje neuspješno, a javljaju se često emocionalne teškoće i poremećaji u ponašanju.

Iz svega navedenog je jasno da za ostvarivanje prava djece s posebnim potrebama na školovanje sa svojim vršnjacima je neophodna podrška kako djeci s posebnim potrebama i školi/učiteljima tako i obiteljima.

U Nacionalnoj strategiji jedinstvene politike za osobe s invaliditetom kao i u Zagrebačkoj strategiji ističu se neke osnovne pretpostavke za ostvarenje jednakosti u pristupačnosti školovanja, a što je objedinjeno u HNOS-u. To su:

- pristupačnost škole (bez arhitektonskih barijera, prijevoz učenika, osobni asistent, asistent u nastavi,)
- □ obrazovanje učitelja za rad s učenicima s posebnim obrazovnim potrebama (cjeloživotno učenje)
- opremljenost potrebnim specifičnim didaktičkim i rehabilitacijskim sredstvima i pomagalicama
- osiguranje potpore stručnog suradnika defektologa, odnosno stručnjaka za edukacijsko-rehabilitacijsku podršku (u daljnjem tekstu stručnjaka za edukacijsko-rehabilitacijsku podršku) odgovarajuće specijalnosti
- **osiguranje edukacijsko-rehabilitacijske potpore putem mobilnog stručnog tima stručnjaka odgovarajuće specijalnosti iz posebne ustanove za školovanje učenika s posebnim obrazovnim potrebama ili druge organizacije za stručnu podršku**
- izmjene i obogaćivanje programskih sadržaja (diferencirana, dodatna □ nastava i drugo)
- promjene u zakonu i provedbenim propisima

Zbog svega navedenog bilo je važno *razviti model podrške* edukacijskom uključivanju djece s posebnim potrebama, što je Udruga tijekom 10 godina razvijala kroz svoje programe (Centar za djecu s posebnim potrebama, Poticanje mladih za aktivno sudjelovanje u društvu, Edukacija učitelja za prihvaćanje djece s posebnim potrebama, Edukacijsko-rehabilitacijski programi, Vikend programi edukacija u lokalnoj zajednici za uključivanje djece s posebnim potrebama I i II, Edukacija učitelja i stručnih suradnika-podrška provedbi edukacijske integracije učenika s posebnim potrebama, Savjetovalište za deficit pažnje/hiperaktivni poremećaj (ADHD) i kronične bolesti i drugi) u Zagrebu i još 7 drugih područja u Hrvatskoj.

U Zagrebu se uz financijsku podršku Gradskog ureda za zdravstvo, rad i socijalnu skrb razvija više mobilnih stručnih timova u skladu s Planom Zagrebačke strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom iz područja Obrazovanje, Mjera 5. Razvoj mobilnih službi potpore edukacijskoj integraciji.

U eksperimentalnom provođenju HNOS-a koriste se iskustva mobilnih stručnih timova iz posebnih ustanova kao što su Centar Vinko Bek, Centar Slava Raškaj i Centar Goljak putem sudjelovanja njihovih stručnjaka u usavršavanju školskih djelatnika. Isto tako se koriste iskustva stručnih suradnika logopeda, zaposlenih u redovnim školama.

Pored toga, sada već jedanaestogodišnje iskustvo Udruge IDEM u razvoju podrške školama uključeno je u provedbu HNOS-a, posebno u usavršavanju školskih djelatnika i u savjetodavnoj službi. Članovi Udruge, koji su sveučilišni nastavnici ili/i iskusni praktičari prenose svoja iskustva djelatnicima škola u kojima se provodi eksperimentalni program i pružanjem direktne stručne pomoći.

□□□□ *Mobilna služba podrške je prema modelu Udruge IDEM tim stručnjaka koji pruža svu potrebnu podršku školi u edukaciji djece s posebnim obrazovnim potrebama. Timovi se*

organiziraju u okviru službe posebnog, u tu svrhu osnovanog, centra za edukacijsko uključivanje.

Članovi stručnog tima su: koordinator iz škole u kojoj se provodi edukacijska inkluzija, te

stručnjaci koje organizira i prati Centar (bilo zaposlenici centra ili vanjski suradnici), a to su edukacijsko-rehabilitacijski stručnjak za edukacijsku inkluziju te edukacijsko-rehabilitacijski stručnjaci određene specijalnosti kao specijalist za snižene intelektualne sposobnosti, za teškoće učenja, za oštećenja vida, logoped, psiholog, socijalni pedagog** i dr.

Podrška se sastoji u stručnoj pomoći učiteljima pri izradi individualiziranog pristupa i prilagođenog programa za pojedinog učenika, u didaktičko - metodičkoj podršci poučavanju, u savjetodavnoj pomoći kako u obrazovnom tako i u odgojnom i socijalizacijskom području. Mobilni stručni tim kontinuirano djeluje putem supervizije na podizanje profesionalne kompetentnosti učitelja. Provodi iskustvene radionice u školama iz izrade individualnih programa, vrednovanja i ocjenjivanja, motivacije za školsko učenje i sl. Pomoć tima je i u procesu promatranja kako bi promatranje na vrijeme započelo i bilo što učinkovitije. Suradnja s roditeljima je također česti problem prilikom edukacijskog uključivanja, te stručnjak MSP-e pruža podršku i na tom planu. Budući HNOS predviđa asistenta u nastavi za pojedine vrste teškoća MSP se odnosi kako na osposobljavanje tako i na praćenje rada asistenata u nastavi.

U Zagrebu je već desetak djelatnika iz osnovnih i srednjih škola završilo edukaciju za koordinate MSP-e. U okviru projekta Gradskog ureda za zdravstvo rad i socijalnu skrb "Razvoj mobilnih službi potpore edukacijskoj integraciji u Zagrebu" specijalisti Udruge IDEM u suradnji s koordinatorima u školama pružaju potrebne oblike podrške za djecu sniženih

intelektualnih sposobnosti, specifične teškoće učenja i poremećaj pažnje/hiperaktivnost.

Ovim modelom se osigurava kvalitetan i maksimalno učinkovit rad u području edukacijskog uključivanja. Njime se povećava osposobljenost školskih djelatnika za obrazovanje djece s posebnim obrazovnim potrebama, a s dobro organiziranom i koordiniranom službom mobilnih timova, svi različitog profila potrebni stručnjaci su školi dostupni.

U skladu sa Zaključcima savjetovanja: HNOS i učenici s posebnim odgojno obrazovnim potrebama - "Što možemo odmah i zajedno" u organizaciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i Svjetske banke od 10. studenoga 2005. moguće je mnogo više učiniti za ostvarenje prava na školovanje djece s posebnim potrebama koristeći mogućnosti udruga osoba s invaliditetom, i posebnih odgojno-obrazovnih organizacija.

Tako bi jedna od vrijednih akcija mogla biti da se u eksperimentalnom razdoblju provođenja HNOS-a osiguraju mobilne službe podrške MSP-e ugovaranjem suradnje između Ministarstva i organizacija koje već imaju iskustvo u provođenju edukacijskog uključivanja, kao što su Centar Vinko Bek, Udruga IDEM i drugi.

Udruga IDEM se djelomično već uključuje u razvoj mobilne službe podrške u Hrvatskoj radom svojih obrazovnih članova podružnica u projektu "Edukacijsko - rehabilitacijska potpora putem mobilnog stručnog tima za uključivanje djece s posebnim potrebama u redovne škole, koji će se odvijati od travnja do srpnja 2006. godine, a financira ga Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Tako će jedanaest škola u pet regija imati prve mobilne timove za djecu s poremećajem pažnje/hiperaktivnosti, teškoćama učenja i sniženih intelektualnih sposobnosti. Temeljem misije i vizije Udruge cilj nam je da je jedanaestogodišnje iskustvo u edukacijskoj integraciji pretočimo u Centar za edukacijsko uključivanje koji bi bio namjenjen djeci s teškoćama učenja, poremećajem pažnje/hiperaktivnosti i sniženim intelektualnim sposobnostima. Tome je doprinijela i Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva koja osigurava institucionalnu potporu Udruzi.